

FRED OG FRIHET

nr. 2/2023 | Nyhetsbrev fra IKFF/WILPF Norge

#MoveTheMoney

From war to peace and gender equality

Learn more: peacewomen.org/wps-financing

Ned med våpnene

I fleire år har eg tenkt å lesa denne boka. For kort tid sidan lånte eg den på biblioteket. To-tre dagar seinare kom det eit nytt flygeblad frå Bestemødre For Fred (BFF), datert 3/5 2023. Der anbefaler dei ein biografi om Bertha von Suttner, pluss å lesa boka hennar. Kanskje me treng litt «moralsk opprusting» i desse usikre tider med militær opprusting?

NATO har lenge hatt som mål at medlemslanda skal bruka minst 2% av BNP på militæret sitt. Etter Russlands angrep på Ukraina vil alle auka militærbudsjetta sine. Kan dette vera nødvendig? NATO-landa har alt i fleire år hatt minst 10 gonger så store militærbudsjett som Russland, og det er ikkje tale om andre fiendar. Russland har så langt ikkje vunne Ukraina-krigen. Korleis kan då Russland «ta oss alle»?

Sidan 2014 har NATO-landa, spesielt USA og Storbritannia, sendt store mengder våpen til Ukraina, pluss instruktørar. Stoltenberg uttalte ein gong at krigen eigentleg starta i 2014. Ein kan spørja seg kor stor rolle USA sin mektige våpenlobby spelar her. Lobbyistane samarbeider med politikarar i begge dei to store partia.

Mange meiner, som Stoltenberg, at våpen fører til fred. Då er dei kanskje glade for det aukande våpensalet. På flygebladet 3/5 siterer BFF frå ein artikkel i Klassekampen 22/4 av Jesus Alcada. Der blir det fortalt om to store våpenmesser, i Abu Dabi og i Frankrike. På messa i Frankrike sommaren-22 var det over hundre tusen gjester, eit par tusen utstillarar, 250 offisielle delegasjonar og hundrevis av journalistar. Også Ukraina var representert blant utstillarane. «At våpna er testa på slagmarka er god reklame.»

SIPRI (fredsforskningsinstituttet i Stockholm) rapporterer at 2022 var 8. året på rad med auka militærutgifter i verda. Totalt brukte verda 2240

milliardar dollar på militæret. Det tilsvarer 2,2% av BNP. USA stod for 39% av desse utgiftene, Kina for 13% og Russland for 3,9%. Europa, som brukte 480 milliardar euro, hadde størst auke. Når det gjeld våpeneksport, viser 2021-årboka frå SIPRI at dei største eksportørane var USA, Russland, Frankrike, Kina og Tyskland (77% av totalen). Dei 100 største selskapa eksporterte for 531 milliardar dollar i 2020. 41 av desse selskapa var amerikanske.

Norge er ikkje noko unntak. Nyleg sa statsministeren at regjeringa sitt mål er ein sterk auke til forsvaret, og Nammo på Kongsberg har fått ein stor kontrakt med staten. Nyleg la forsvarskommisjonen fram sin rapport. Den rår til ein sterk permanent auke på 30 milliardar kroner i tillegg til ein auke dei neste ti åra på 40 milliardar i året.

«Ned med våpnene» viser korleis spesielt offiserar romantiserer krig, der ein kan vinna ære og/eller ofra seg for fedrelandet. I dag står ein del av populærkulturen for romantiseringa og våpenmessene bidrar til å ufarleggjera krig.

NATO-landa trur ikkje Putins trussel om bruk av atom-våpen er reell. Men somme forskarar, m.a Ola Tunander, er bekymra og meiner at ein må ta det på alvor. Som Eva Fidjestøl og Åse Berg peikar på, kan ein ikkje skilja tydeleg mellom sivil og militær bruk av kjernekraft. Derfor er det grunn til bekymring at stadig fleire her heime vil bygga atom-kraftverk for å berga klimaet. Nyleg har fleire fylkeslag i AP gått inn for dette.

For oss som meiner at fleire våpen ikkje gjer oss tryggare, men at ein tvert om bør arbeida for nedrusting, er det ikkje så lett å vera optimist. Men me får halda fram med opplysningsarbeidet.

• *Ingegerd Austbø*

Fredsdikt

Av Gunnar Roaldkvam

Te di så leide itte alternativer.

I.

Di som tar intitiativet
Te å leida itte alternativet
Gjørr någe merr enn bare pusta i sivet
Di informere, di produsere, di kritisere, di protestere,
di aksjonere, di lere og det hende di eksplodere
og bler revolusjonere.
Di som leide itte alternativet gjør någe merr enn å pusta i sivet:
di skabe mens di leide i livet.

Di blåse, di lage bølger
Så folk reagere for det di irritere,
Men bølger e av det goa
Viss di føre oss fram, - udenom skjere.
For viss ingen eksperimenterere,
bler det te at samfunn stagnere,
Og me får det aldri bere.

Viss ingen gjore någe nytt,
Ville steinalderen aldri toge slutt.

II.

Men det e`kje greitt
Å plutseligt gjør någe uventa,
Og å leida seg fram i det ukjenta,
fra det som e helligt alminneligt
te det så e frodigt uendeligt,
men i ein jungel av muligheter
e der utrolige vanskeligheder,
og å gå imod det så me ikkje kan se
e absolutt ikkje det enklaste å få te.

III.

Du som då vil gå aleina – uden andre,
vil erfara ganske snart mens du vandre,
at det røyne på å handla radikalt
når så mange seie det e galt.
Derfor må di søga samem di så tror
at det finnes veiar uden spor...
Ska ein holla seg te di med kropp og ånd,
Svare det seg klart å gå hånd i hånd!

*Gunnar Roaldkvam
er ein svært produktiv
forfattar og historikar.
Han vart fødd i
Stavanger i 1951, og
der bur han også nå.
For folk i Rogaland
er han vel mest kjent
for alle dei fine, kloke,
ofte underfundige dikta
på Stavanger-dialekt.
Samla dikt kom i 2021.
Han har også skrivt eit
par dramatiske stykke og
ei barnebok. Men på den
lange boklista er det nok
flest prosatekstar, mest
ulike historiske tema.
Han var medforfattar til
Stavanger byleksikon.
Elles var han oppteken
av samvirkerørsla
og skreiv historia om
den, og han skreiv
«Arbeiderkultur i
Rogaland». Dette diktet,
som handler om å leite
etter alternativ, stod i
«Snøkløkker» som kom ut
i 1985.*

Forsvar for fred og frihet – NOU 2023:14

• Gro Standnes

Forsvarskommisjonens utredning ble overlevert av kommisjonens leder, Knut Storberget, til forsvarsminister Bjørn Arild Gram 3. mai i år. Etter en rask gjennomlesning må jeg konstatere at utredningens navn «Forsvar for fred og frihet» er direkte misvisende.

Kommisjonens bastante flertall (14 av 16 medlemmer) baserer seg på teorien om at veien til fred går gjennom våpen og opprustning. De foreslår 30 milliarder i år til militære formål, og deretter 40 milliarder hvert år over statsbudsjettet i en 10-årsperiode, både her til lands og i utlandet.

De avviser ikke krigføring fra norsk side utenfor landets grenser. Men de avviser tilslutning til FN-traktaten om atomvåpenforbud - fordi det *«ville stride mot norske NATO-forpliktelser.»*

I kapittel 10, «Militærmakt», konkluderer kommisjonen med at *«situasjonen viser behovet for en intensivert innsats knyttet til rustningskontroll og nedrustning»*. I kapittel 14, «Alliert og internasjonalt samarbeid», konkretiseres dette i en anbefaling for en egen rammeavtale mellom Norge og EU om utenriks-, sikkerhets- og forsvarspolitik. De oppfordrer til at Norge skal videreføre sitt internasjonale engasjement *«innen ikke-spredning, nedrustning og rustningskontroll og at Norge «må fortsette å understøtte et internasjonalt system basert på folkeretten og prinsippene i FN-pakten.»*

Oppfordringene om norsk internasjonalt engasjement for nedrustning kan en lett slutte seg til, det er bare så tragisk at de ikke gjenspeiler seg i kapittel 17, «Hovedbudskap og anbefalinger», som i all hovedsak dreier seg om et gedigent pengeforbruk til militære formål. I den sammenheng skulle en dessuten kunne forvente en drøfting av hvordan intensivert nedrustningsarbeid er mulig med den verdensledende militærmakten, USA som avtalepartner – både multilateralt i NATO og bilateralt gjennom baseavtalen mellom Norge og USA.

Kommisjonens mindretall utgjøres av to kvinner, fylkestingsrepresentant i Nordland, Synne

Høyforsslett Bjørnbæk og lærer Amy Brox Webber, Kirkenes. De kommer med hver sin særuttalelse i kapittel 18. Av framstillingen i de 17 øvrige kapitlene, kan det se ut som om kommisjonen er enstemmig - ved at alle kapitlene ender med et avsnitt som heter «Kommisjonens vurdering». Selv om mindretallet ikke er stort, burde disse avsnittene i redelighetens navn vært «Kommisjonsflertallets vurdering».

I sin særuttalelse kommenterer Synne Høyforsslett Bjørnbæk denne helt spesielle redigeringen på følgende måte:

«Et omfattende arbeid med 16 kommisjonsmedlemmer har resultert i en rapport basert på flertallsinnstillinger. Dette betyr at noen av mindretallets oppfatninger knyttet til avgjørende veivalg og konklusjoner ikke er ivaretatt i den omforente teksten. Det gjelder for eksempel forholdet til stormakter, deltakelse i militæroperasjoner og kriger «out of area», amerikansk tilstedeværelse på norsk territorium og integrering i NATO.»

Jeg vil tro at det er lettere for IKFFs medlemmer å kjenne seg igjen i særuttalelsene enn i flertallsforslagene. Likevel er forsvarskommisjonens rapport viktig lesning for alle som slutter seg til fredsbevegelsen. For det er viktig å sette seg inn i tankegangen hos dem vi er uenige med.

Les forsvarskommisjonens utredning her:

<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-2023-14/id2974821/>

Rapport fra landsmøtet 2023

• *Gro Standnes*

Rapport fra landsmøtet i Internasjonal kvinneliga for fred og frihet - Norge 22. og 23. april 2023 i Oslo

OPPRUSTNING TIL KRIG MOT KRIG

Debatten og vedtakene i landsmøtet innebærer en tradisjonstro krigserklæring mot alle kriger og den voldsomme militære opprustinga som foregår i dag. Rekruttering, informasjonsvirksomhet, organisasjonsbygging og studiearbeid ble pekt ut som de viktigste våpnene våre i kampen for nedrustning og fred. Landsmøtedelegatene framførte ulike synspunkter, men det er enstemmighet om at det er umulig å skape varig fred gjennom krig.

Fred går an!

«Hva er IKFFs alternativ til militarisering?» var tittelen på et åpent inspirasjonsarrangement rett før landsmøtet ble satt. Tre IKFF-veteraner, Ingeborg Breines, Åse Møller Hansen og Liss Schanke bidro med innledninger, som ga landsmøtedelegatene og andre framømte medlemmer et godt grunnlag for videre arbeid. Budskapet var at fred er mulig - og fredsarbeidet er dermed både meningsfylt og nødvendig.

Inspirerende beretninger

Sentralledelsen og lokalforeningene har ekstremt knapt med penger - men de har kvinner som står på

seint og tidlig for å spre informasjon om og bidra til fredssaken.

Landsmøtet ble til en møteplass for ideutveksling og diskusjon om arbeidsmetoder. Alt fra oppsiktsvekkende, kreative stunts til tradisjonelle debattmøter og standsaksjoner ble trukket fram. Det var enighet om at vi kan nyttiggjøre oss digitale medier på en bedre måte enn vi gjør nå - ikke til erstatning for, men som et supplement til trykksaker på papir og fysiske møter.

Framtidsplaner – det er bare å brette opp ermene!

Midlertidige rapport fra rekrutteringsutvalget ble lagt fram av Audgunn Oltedal. Rekrutteringsprosjektet går inn i sitt siste år. Målet er å få flere lokalavdelinger, bedre kontakt med unge - gjennom samarbeid og studievirksomhet, som er knyttet opp mot de fire områdene i vår nasjonale handlingsplan:

1. Bygge fredsbevegelsen og utvikle egen organisasjon
2. Redefinere sikkerhetsbegrepet
3. Fremme et feministisk perspektiv på fred
4. Fremme sosioøkonomisk rettferdighet

Den nasjonale handlingsplanens ulike områder ble supplert med flere underpunkter. IKFF trenger flere samarbeidspartnere, bedre kommunikasjon eksternt og internt, mer materiell og å ta til orde overfor NRK/andre mediebedrifter om forherligelse

Alle landsmøtedelegatene

og romantisering av militære, og overfor Forsvarsdepartementet om klimautslipp forårsaket fra de store NATO-øvelsene. Landsmøtet krever dessuten en human flyktningpolitikk uavhengig av hvilke land flyktningene har rømt fra.

Brev til styresmaktene

Landsmøtet sendte fem brev:

Ope brev til Regjering og Storting om krigen i Ukraina: «Internasjonalt samarbeid og mekling er vegen til fred»

Til Utenriksministeren og Utenrikskomitéen: «Israels brutale okkupasjon av Palestina må ta slutt! Hva gjør Norge?»

Til Regjeringen og Forsvarskomiteén: «Norge må støtte FN-traktaten om forbud mot atomvåpen»

Til Justisministeren og Justiskomiteén: «Stopp tvangsretur til Afghanistan»

Til Utenriksdepartementet og Forsvarsdepartementet: Storbritannia sender ammunisjon med utarmet uran til Ukraina. Norge må ta avstand!

WILPF Women's International League for Peace and Freedom

Kari Nes og Berit Aasen orienterte om det internasjonale arbeidet. Organisasjonen er oppdelt i nasjonale seksjoner, og IKFF-Norge deltar i det internasjonale samarbeidet gjennom seksjonene i Norden og Europa. WILPF skal ha en egen sesjon på International Peace Bureaus fredskonferanse 10-11. juni i Wien - som samles rundt en appell om forhandlinger for fred i Ukraina.

WILPF-seksjonene i Europa skal samles i Budapest 23-24. september. NORAD finansierer et WILPF-prosjekt (2022-2025): Prosjektet «Kvinner, fred og sikkerhet» omfatter kvinneorganisasjoner som arbeider i konfliktområder i Midtøsten og WILPF-seksjoner i Afghanistan, Colombia og Nigeria. Utenriksdepartementet er i ferd med å revidere planen for dette arbeidet; der er IKFF-Norge med i sivilsamfunnsgruppen som gir innspill til den nye planen. Nå har WILPF fått NORAD-finansiering til et prosjekt som støtter kvinnelige menneskerettighetsforkjempere i Afghanistan og i diaspora.

Nordisk Fredsallianse skal stiftes

Liss Schanke orienterte landsmøtet om det nordiske stiftelsesmøtet, som finner sted i Helsingør fra 14. til 16. juli, i forbindelse med et åpent fredsseminar fra 14. til 15. juli. Alliansen er en samling av en rekke fredsorganisasjoner i Norden. Du kan lese om dette i *Fred og Frihet* nr 1/23.

Valg

Den ekstraordinære ordningen med en ledergruppe ble videreført fram til 2024.

Ledergruppa

Kari Nes (Innlandet), Åse Møller-Hansen (Bergen), Elisabeth Koren (Oslo/Viken), Hilde Solberg (Stavanger)

Landsstyrets faste medlemmer

Berit Rusten (Trøndelag), Ingegerd Austbø (Sandnes), Åse Juveli Berg (NND - Norsk nukleær dekommisjonering), Kjersti Hellesøy (rekrutteringsutvalget)

Varaer til landsstyret

Marianne Sælen (Bergen), Hanne Kjersti Knutsen (Stavanger), Gro Eriksen (Sandnes), Inger-Karin Ødegaard (Innlandet), Marianne Johnsen (Trøndelag), Ellen Elster og Berit Aasen (Oslo/Viken) Eva Fidjestøl (NND), Liss Schanke (UD-prosjekter), Sissel Baraa og Siri Jensen (rekrutteringsutvalget).

Valgkomité

Eli Hammer Eide, Arny Floden, Torill Heilevang.

Takk for strålende innsats før og under landsmøtet

Styret i IKFF Oslo/Viken skal ha stor takk for alt strevet med å få på plass oppkopierte dokumenter, borddekking og rydding og registrering av frammøtte. Uten den innsatsen hadde ikke landsmøtet kunnet gjennomføres!

Arnhild Fjose, Ingrid Kviberg og Berit Nissen-Meyer gjorde en fantastisk jobb med både innkjøp, matlagning, servering og rydding etter måltider. Uten den innsatsen hadde den viktige sosiale funksjonen til landsmøtet blitt sterkt svekket. Det er første gang jeg i mitt lange og mangslungne organisasjonsliv har fått servert hjemmelaget middag på et landsmøte - den herlige opplevelsen kan jeg og alle de andre delegatene takke Arnhild Fjose for!

Alle er fornøyd

Jeg har snakket med ganske mange som var på landsmøtet, i ettertid - og alle er fornøyd! Vi har fått inspirasjon til å hold kampånden levende - og vi er klare til å gå i krig mot krig!

Les landsmøtedokumentene på

<https://www.ikff.no/landsmote/>

Reisa til Tamara

Canadisk WILPF-representant var på klimamøtet i Egypt. Etterpå reiste ho som «sivil diplomat» til Russland og fleire naboland. Basert på webinar lagt ut på heimesida.

• Ingegerd Austbø

Tamaras reise til Cop27 og vidare til Russland og somme naboland

Canadiske Tamara Lorenz var ei veke WILPF-deltakar på COP27 (FNs klimatoppmøte i Egypt 2022). På eit nett-seminar 7/12-22 kalla «Climate, conflict and the search for peace» fortalde ho om denne veka og om reisa si.

Cop27

Der var mange ulike arrangement, og WILPF-damene markerte seg med mange plakatar, spesielt med krav frå damene i sør. Det innlegget som gjorde størst inntrykk på Tamara, var det som Libyas president heldt. Han fortalde om ørkensand og stigande havnivå. Men landet har ikkje ressursar til å takla desse problema. Før NATO-bombinga i 2011 var Libya eit av dei rikaste landa i Afrika. Men etter tusenvis av bombetokter over landet er det nå fattig og ganske splitta. Canada var eit av landa som slepte flest bomber, og Tamara sende ei helsing til presidenten i Libya, der ho bad om orsaking.

Det vart uro i salen då Venezuelas president Maduro talte. Men Tamara bad om orsaking fordi USA og Canada prøver å velta styret hans, og mange andre helsa på han.

Det var nedslåande å høyra på FN's klimapanel. Forskarane sa at med dagens kurs vil ein ikkje nå 1,5-graders målet. Finansiering og openheit var viktige tema. Etter Paris-avtalen lova rike land 100 milliardar dollar, men etter 13 år har ikkje pengane kome. Derimot har den verste forureinaren, militæret, fått auka løyvingar på 896 milliardar dollar. Etter 2015 har NATOs auke vore med 200 milliardar årleg. Tidlegare visepresident Al Gore kalla openheit «grunnsteinen» i Paris-avtalen. Men då Tamara spurde han om militære utslepp, gjekk han sin veg.

Den egyptiske utanriksministeren Sukri var leiar for konferansen. Han kunngjorde at fred er fundamentalt for internasjonalt klimaarbeid, og Egypt har sagt seg villig til å mekla i Ukraina-krigen. Ein kinesar frå Greenpeace peika på at dei politiske motsetningane i verda er skadelege for dei klimatiltaka som trengst.

Etter COP27 reiste Tamara som «sivil diplomat» på ein rundtur for å fremma fred og samarbeid. Ho hadde med seg eit banner med påskrifta «Nei til NATO. Ja til fred og samarbeid.» Målet var å treffa mange ulike folk for å læra korleis dei tenkte. Sjølv om ho nytta tida godt og lærte mykje, er det avgrensa kva ein rekk på nokre veker. Ho peika derfor på at kunnskapane hennar er noko overflatiske.

Kairo

Etter konferansen var Tamara nokre dagar i Kairo, der ho vart trist av all fattigdomen og forureininga. Det var overraskande at folk tyktest akseptera Sisis styre. Dei forklarte det med at det betyr stabilitet, som trengst for utviklinga. Dei fortalde også om varmare ver, som påverkar Nilen negativt.

Moskva

Frå Kairo går det direktefly til Moskva. På grunn av sanksjonane går det ikkje fly til Moskva frå Amerika og EU. Canada rår sine borgarar frå å reisa til Russland. Før Ukraina-invasjonen nekta regjeringa i Canada å møte russiske diplomatar. Tamara spør: «Kvifor denne negativiteten til diplomati? Kvifor eskalera konflikten?» På flyet fekk ho ein interessant samtale med ein ung mann på veg heim til Sibir. Han hadde arbeidd for FN i sju år i ulike land, m.a Somalia og Afghanistan. Men på grunn av sanksjonane vart kontrakten hans avslutta.

Moskva overraska. Byen var vakrere enn venta, og folk verka vennlege. Tamara hadde møte med ein av redaktørane i *Russia in global affairs*. Han plar ha årlege intervju med Putin, men var motstandar av Ukraina-krigen. Migmo er eit statleg universitet for «International Relations». Der er 7000 studentar, og dei underviser i 54 språk. Der hadde ho møte med 30 masterstudentar, som får undervisning både på engelsk og russisk. I foredraget sitt sa Tamara at ho er imot at Canada sender våpen til Ukraina.

Canadas utanrikspolitikk er militarisert, sa ho. Ho snakka om ein krig i tre «lag»: 1) Ein aust-vest borgarkrig i Ukraina, som det er lite snakk om. 2) Ein krig mellom to nasjonalstatar, som er det me får høyra om. 3) «Ein lang krig», ein ny kald krig, der NATO vil svekka Russland. Dette har vore under oppbygging lenge, sidan 2008, iallfall sidan 2014. Tamara anbefalte boka «War with Russia?» av Stephen Cohen. Den kom ut i 2019, same år som Rand Corporation (Pentagon-tenketank) kom med rapporten «Overextending and unbalancing Russia». Året før boka kom, trekte Cohen seg frå det prestisjefulle «Council on Foreign Relations» Dette gjorde han i protest mot USA/NATOs politikk. Cohen meiner det skjedde eit statskupp i Ukraina i 2014.

Tamara fekk eit visst inntrykk av folkemeininga gjennom folk ho snakka med. Somme russarar ser på Ukraina-krigen som sjølvforsvar og at dei forsvarer folk i Donbass. Mange føler at Vesten er imot dei, og at dei vil ha slutt på sanksjonane. Dei vil ha fred og forhandlingar og ynskjer samarbeid med Vesten. Mange har reist frå landet, helst til Kaukasus, mens Finland har stengt grensa mot Russland. Problema med å ikkje kunna ytra seg fritt fortalde også somme om. Ein god del snakka også om dei kaotiske 90-åra med den raske privatiseringa, der amerikanske økonomar gav råd. Det førte til fattigdom og korrupsjon.

Bilder frå COP27, med WILPF-damer med banner.

Også vestlege selskap «forsynte» seg. Då Putin kom til makta, følgde 20 år med vekst og utvikling, dette også ifølge Verdsbanken. I Moskva møtte Tamara også ei gruppe atomvåpenmotstandarar. På grunn av sanksjonane er det vanskeleg for dei å ha kontakt med den internasjonale gruppa av vitskapsfolk som er mot atomvåpen.

Tamara med sitt banner

St. Petersburg

Lyntoget mellom Moskva og St. Petersburg imponerte. Det same gjorde den vakre byen med dei flotte bygningane. Der møtte ho aktivistar som fortalde at dei ikkje kunne delta på fredskonferansar i Vesten på grunn av sanksjonane.

Helsinki

Sidan det ikkje lenger går tog mellom St. Petersburg og Helsinki, fekk ho ein slitsam busstur dit. På bussen møtte ho ein russisk kunstnar som bur i Helsinki. Også ho fortalde om negative følgjer av sanksjonane; det er ikkje lenger lov med kunstutveksling. Dessutan fortalde ho om aukande russarhat, og at Finland byggjer grensemur og overvakar grensa med droner. Finland var før respektert for sin nøytralitetspolitikk og for sitt viktige arbeid for OSSE (Organisasjonen for sikkerheit og samarbeid i Europa). Helsinki-avtalen var grunnlaget for organisasjonen. Ho fekk inntrykk av at det ikkje var nokon debatt om NATO, men at søknad om medlemskap nærmast var noko sjølvsaugt.

Riga

Latvias hovudstad, var neste stopp. Landet vart NATO-medlem i 2004, og Canada har vore militært til stades der sidan 2017, med ca. 700 soldatar. Det er del av NATOs «Operation Reassurance». Tamara oppsøkte militærbasen, snakka med nokre av soldatane og sende eit brev til kommandanten. Basen har m.a. ført til rasering av store skogsområde. På militær-museet i Latvia oppdaga ho ei lita trapp i eit hjørne. Den førte til eit «bortgøymt» rom der det var foto av latviske soldatar som hadde reist frå landet etter andre verdskrig; dei hadde nemleg samarbeidd med tyskarane. Dei drog til Nord-Amerika, Australia og Brasil. Eit bilde viste ei gruppe latviske menn i Toronto. På veggen bak dei hang nazi-symbolet, ein swastika.

Polen

Landet vart NATO-medlem i 1999. Det er fleire NATO-basar der, og USA vil plassera ut rakettforsvar nær Ratswa, ein by vest i landet. Der er ein pro-NATO tenketank. Men der traff Tamara også ein professor

Kart som viser NATO-installasjonar i Russlands grenseland, m.a. Romania

som kjende seg ganske aleine, for ho var NATO-motstandar. I Warszawa traff ho også ukrainske flyktningar frå begge sider av konflikten, som gav uttrykk for at dei verken støtta Russland eller NATO.

Bucurest

Som Latvia vart også Romania NATO-medlem i 2004. Like før Tamara kom dit, hadde det vore store demonstrasjonar på grunn av fattigdom og korrupsjon. Ein aktivist frå fagforeininga Alfa fortalde at eit canadisk selskap ønskte å starta gullgruvedrift i fjella vest i landet. Etter protestar og demonstrasjonar i årevis hadde endeleg regjeringa stoppa planane. Men gruveselskapet, «Gabriel Resources», har saksøkt staten for 4 milliardar dollar.

USA ønskjer å utvida flybasen sin. Også canadiske jetfly er stasjonerte der, nær Svartehavet og Ukraina. Medan Tamara var i Bucurest, heldt NATOs utanriksministrar eit to-dagars møte. Dei budde på eit luksushotell, som stod i sterk kontrast til fattigdommen og forfallet som elles prega byen. På møtet lova dei å auka militærbudsjetta. Presidenten i Romania lova å auka budsjettet frå 2% av BNP til

2,5%. Det vil seia ei tredobling frå 2014 til 2022, frå 2 til 6 milliardar dollar. På same vis lova den polske ministeren og den latviske ministeren å auka militærbudsjetta med tilsvarande summar. Ministrane lova også å støtta Ukraina til Russland er slått. NATO vil nemleg «interessera seg for Kina». I samband med møtet vart det arrangert ein stor parade med amerikanske og ukrainske flagg, og med NATO-flagg og rakettar som blir brukte i Ukraina. Tamara derimot, vart stoppa av politiet på grunn av plakaten ho bar. Den sa: «No to NATO. Yes to Peace».

Konklusjon

Etter turen konkluderte Tamara med at det er nødvendig med kontakt med Russland, ikkje minst for folk i Aust-Europa. NATO, som har gjort Aust-Europa svært militarisert, bør avviklast. Nedrusting er nødvendig sa ho, for militarismen er til hinder for nødvendige miljøtiltak. Ho vil ikkje ha Kina og Russland til fiendar, og oppfordra folk til å dra til Russland. Ho siterte ein ven i Kyiv som sa: «Me må utfordra og endra systemet til ei ordning for global solidaritet. Me treng fredsutdanning.»

«Kva vil Putin med Russland?»

• Ingegerd Austbø og Gro Eriksen

Erik Sølvsberg er historiker, samfunnsviter, tidligere skolemann, bla. rektor ved Voss gymnas. Han har også vært forlegger og skrevet en rekke fagbøker. De siste årene har han arbeidet mest med tema fra moderne historie og samtidshistorie, som ekstreme ideologier, Putins Russland og demokratiet i dagens Europa.

Det var gledeleg godt fram møte til foredraget; 40 var møtt fram. Gro Eriksen opna med å ønska velkomen og fortalde engasjert om IKFFs historie, og fortalde m.a. at Sandnesavdelinga er 75 år i år. Ho sa at dette møtet følgde opp to møte biblioteket arrangerte veka før. Der vart det presentert og samtala om to nye bøker. Den eine var om Ukrainas historie, den andre om Putin. Deretter presenterte Tale Simonsen vår foredragshaldar Erik Sølvsberg. Han hadde sett som tittel på foredraget: «Kva vil Putin med Russland?» Han snakka om perioden frå 90-talet fram til i dag, og fokus var Russlands plass i verda.

Det var ei grundig og sakleg framstilling, der me fekk sitat frå ulike politikarar og frå andre historikarar. Først viste han til eit møte i 1995 mellom den franske presidenten Mitterand og den tyske kanslaren Kohl. Dei uttrykte håp om ei fredelegare framtid, men dei var også engstelege. Mitterand sa: «Dersom vi ikkje fattar at det bare er ein veg framover, nemleg samarbeid, er me ikkje europear».

Nokre tiår seinare sa fleire at me ikkje utnytta sjansane me hadde på 90-talet. Kvifor gjekk det så gale? Spørsmålet var kva Russlands rolle skulle vera. I 90-91 var Russland svært svekka. Skulle det gå inn i USAs sfære eller bli mektig att? Kohl og Bush støtta ei skisse Gorbatsjov la fram, kalla «Det europeiske huset». Det skulle vera utan Warszawa-pakta og NATO. I 1995 vedtok 34 statar Paris-avtalen for eit nytt Europa og grunnla OSSE, der også Russland var med. Dessverre viste det seg litt seinare at USA ikkje ville gi opp NATO.

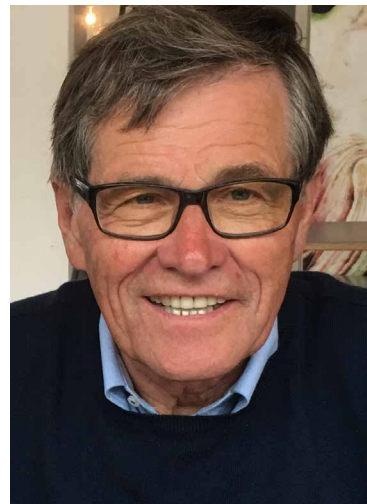
Sølvsberg peika på to hovudårsaker til at det gjekk galt: A) Gorbatsjov fekk ikkje det lånet han bad om for å få Russland på fote att. B) NATO-utvidinga austover.

Gorbatsjov sa i etterkant at Vesten utnytta at Russland var svakt, og Jeltsin advarte

om at «krigens flamme kan bryta ut». Den erfarne amerikanske diplomaten Georg Kennan, som hadde vore stasjonert i Moskva i mange år, uttalte at det er dumskap å utnytta ein slått fiende. Fleire amerikanske historikarar sa at NATO ikkje burde blitt utvida, og at ein burde tenkt på korleis Russland tenkte. Historikaren Marie Elise Soroti peika på korleis Tyskland vart behandla etter krigen, nemleg som ein tapar som trong hjelp – og fekk hjelp til oppbygging. Russland derimot fekk ikkje hjelp til oppbygging, og blei dessutan behandla nedlatande.

Historikaren Tony Word uttalte i 2020 at det var mangel på respekt og tillit på grunn av ubalanse i makt. Me treng ein orden der statane respekterer kvarandre uavhengig av ressursar.

Foredraget til Sølvsberg engasjerte, og det kom fleire spørsmål og kommentarar etterpå, så møtet vart lenger enn planlagt. I tillegg til all kunnskapen bidrog måten han snakka på, til engasjementet. Det var historikaren som snakka, forskaren som ville forstå. Derfor hadde han mange spørsmål, men ikkje bastante påstandar.

Yemane-dagen 8. januar 2023

• Marit Gjørum

Yemane Teferi ble født i Eritrea i 1957. Natt til 8. januar 2016 døde han på Bømlø, etter å ha tilbrakt 24 år i asylmottak i Sverige og Norge. Som ungdom på 1970-tallet bisto Yemane en eritreisk frigjøringsbevegelse. Da han ble avslørt, flyktet han fra hjemlandet. I 1990 kom han til Sverige, og i 1998 til Norge. Her gikk den gjenværende delen av livet med til mer eller mindre ingenting (Fra Rune Berglund Steens bok *Solidaritet nå*).

Krig skaper flyktninger

At krig skaper flyktninger viser historien oss, og vi blir daglig konfrontert med det gjennom media. I IKFFs arbeid med et feministisk perspektiv på fred står human flyktningpolitikk og trygg migrasjon sentralt, og da med spesiell vekt på kvinner som flyktninger. Flyktingers rettigheter og livsbetingelser er et IKKF-anliggende!

Mer enn 100 millioner mennesker er på flukt i verden. Fluktvegene er farlige. Tusenvis av mennesker har mistet livet i Middelhavet, og det skjer faktisk hele tiden. Lik skyldes i land. Norge har sammen med flere europeiske land investert i overvåkingsteknologi, grensene skal voktes. Asylretten er ikke reell.

Yemanedagen – 8. januar

Dagen Yemane døde er markert i årene etter hans død, i 2023 på 7 steder i Norge; i Stavanger, på Stord, i Bergen, Trondheim, Tromsø, Hamar og Oslo. Alle steder var fokus det samme: En human flyktningpolitikk og trygg migrasjon.

I Norge er det nå mellom 1500 og 2000 lengeværende ureturnerbare flyktninger, 600-700 er registrert. Grunnleggende behov blir ikke ivaretatt; de har ikke rett til arbeid, til skole og utdanning eller til å motta ordinær helsehjelp.

Solbergregjeringens engangsløsning for eldre ureturnerbare flyktninger var for snever, den omfattet for få og hadde for strenge kriterier. Politikerne har over mange år strammet inn på rettighetene til de lengeværende asylsøkerne. De velger likevel å bli, dårlige livsbetingelser til tross. Det å returnere oppleves som for farlig.

HAMAR

Foto: Inger Karin Røe Ødegård

BERGEN

Foto: Ammy Karlsen

På denne bakgrunn ble følgende krav formulert:

- Engangsløsningen for eldre ureturnerbare må evalueres, den må utvides for å komme til rette med de sakene som har fått en urimelig behandling.
- En ny varig løsning for lengeværende og ureturnerbare asylsøkere må vedtas med 5 års grense og være uavhengig av alder.
- Til engangsløsningen er utvidet og en ny varig løsning på plass, må asylsøkere som ikke har rett til opphold, gis elementære rettigheter på linje med andre mennesker i samfunnet.

På Stord stod iranske kvinner i fokus, de trues med utkastelse. Senere er en rekke grupper truet med tap av statsborgerskap og oppholdstillatelse; afghanere, somaliere, irakere og eritreere er de som oftest vurderes med tanke på å frata dem oppholdstillatelsen.

Yemanedagen ble markert på ulike vis; fakkemarkeringer, fakkeltog og torgmøter – flere av dem i vind og regn, andre steder ble arrangementene holdt innendørs, alle med godt fremmøte, fra 50-150 personer. Yemanedagen falt på en søndag og i en rekke kirker ble dagen markert.

I Stavanger var Rettferd i Asylpolitikken (RIA) arrangør, de øvrige stedene stod IKFF som arrangør, de flere stedene med en rekke samarbeidspartnere

og støttespillere; representanter for politiske partier, ideelle/humanistiske organisasjoner, biskoper og flere kristne samfunn/organisasjoner. LO var med i Stavanger og Trondheim.

Det ble skrevet leserinnlegg og pressemeldinger, mye fikk plass i lokale media, det var vanskeligere å nå gjennom til landsdekkende aviser.

Et politisk anliggende

På flere av stedene var politikere til stede. På Oslos arrangement i Kulturkirken Jakob deltok AUFs leder, lokalpolitikere (ordfører i Oslo, varafylkesordfører i Viken) og stortingsrepresentanter fra Rødt, KrF og SV. Noen dager senere leverte representanter fra partiene Rødt, SV, KrF, MDG, Venstre og Pasientfokus et Representantforslag til Stortinget: «Dokument 8:85 S (2022-2023) – Representantforslag om ny engangsløsning for lengeværende asylsøkere og statsløse.»

Den dagen Representantforslaget skulle behandles i Stortinget, arrangerte *Mennesker i Limbo Oslo* tog til Eidsvollsplass, her var det et kort møte før alle gikk inn til galleriet på Stortinget. De fikk høre flere gode innlegg, men innstillingen fra justisministeren var gjennomgående negativ; ikke engang kravet om evaluering fikk støtte. Og representantforslaget ble nedstemt av et betydelig flertall, 85 mot 15. At *innvandringsregulerende hensyn* veier tyngre enn menneskerettigheter er åpenbart. Norge kritiseres for ikke å følge FN's anbefalinger og tolkning av Flyktningkonvensjonen.

Noe skjer likevel

I samlingsen i Tromsø fikk de møte familien som etter 8 år i kirkeasyl på Finnsnes hadde fått varig opphold etter stor innsats fra en lokal støttegruppe og en beslutning SV presset gjennom i budsjettforhandlingene.

Vestland fylke, Oslo kommune og Trondheim kommune vil gi helsetilbud (inklusive tannlegetilbud) og tilbud om gratis transport.

Det er verdt å merke seg at da bystyret i Trondheim besluttet å gi kommunal bolig til en lengeværende asylsøker, stilte FrP spørsmål om lovligheten av dette, men Statsforvalteren godkjente vedtaket. Det kan synes som om politikerne lettere lar seg engasjere om de har større nærhet til dem det gjelder, de ser at det handler om borgere i deres by/kommune. Så noe skjer, men det går sakte.

TRONDHEIM

Foto: Marianne Johnsen

Yemane-nettverket - vi gir oss aldri!

Det er etablert et nasjonalt nettverk av de som har stått for Yemane-markeringene (IKFF, Rettferdighet i asylpolitikken (RIA), Mennesker i Limbo (MiL) og Norges Kristne Råd). Arbeidet går videre. Forut ligger Arendalsuka. Det planlegges et møte der situasjonen for de lengeværende og ureturnerbare skal fokuseres. Så følger kommunevalget. De politiske partiene avholder sine landsmøter og Yemane-komiteen Oslo vil gjennomgå partiprogrammene, hva sies om flyktningpolitikk?

Allerede i august skal nettverket drøfte planer for markeringene i 2024. Målsettingen er arrangementer flere steder i landet, flere medarrangører og flere støttespillere. Markeringene skal ta utgangspunkt i lokale forhold. Samtidig som det overordnede perspektivet skal være gjennomgående:

Human flyktningpolitikk og trygg migrasjon

- Lik behandling av ulike grupper asylsøkere
- Rettigheter til barn på flukt
- Enklere og billigere familiegjenforening for flyktninger
- Redusert bruk av begrensede oppholdstillatelser

Møte med nye medlemmer

Nytt medlem i Sandnes, Ellen Nordtun

Kvifor engasjement for fredsarbeid?

Mitt namn er Ellen Nordtun, og eg er medlem av IKFF avd. Sandnes. Eg er gift og har ein son, og arbeidar som sokneprest i Hillevåg menighet i Stavanger. Eg har vore medlem av IKFF avd. Sandnes i 2 år. Eg er svært imponert over arbeidet, og det sterke engasjementet for fredsarbeidet i avdelinga vår. Det er en gjeng med flotte kvinner som verkeleg brenn for fredsarbeid.

«Ærefrykt for livet» – er eit uttrykk som inneheld verdier som er og har vore førande for mitt engasjement. Omgrepet er knytt til Albert Schweitzer. Denne allsidige mannen som både var lege, teolog, organist og filosof, sette djupe spor etter seg på alle desse områda.

Orda ære og frykt gjev jo ein merkeleg kombinasjon. Frykt gir negative assosiasjonar, medan ære er eit ord som frå gammalt av er sett høgt. Den beste tydinga av uttrykket er kanskje å seie at det handlar om djup respekt for noko som får ein til å bøye seg i respekt eller ærefrykt.

Viss alle menneske kunne ha ærefrykt for livet, ikkje berre sitt eige, men også for andre sitt, då tenkjer eg at det er håp for at folk skal kunne leva saman i fredeleg sameksistens. Albert Schweizer vidareførte omgrepet «Ærefrykt for livet» til å gjelda ikkje berre for menneske, men like mykje for dyra, naturen og miljøet og universet rundt oss.

Eg er vaksen opp på ein gard på Bømlo, der me levde tett på naturen, på dyra og skaparverket. Dette har lært meg å ha ein djup respekt for alt skaparverk. Denne djupe respekten for menneske, natur og miljøet rundt, er også viktig for meg i arbeidet som prest. At ein kan leva saman i fred, er ein føresetnad for å skapa gode demokrati og gode samfunn.

Som utdanna statsvitar veit eg at det er viktig med dialog i staden for opprusting og krig. Gjennom dialog vert tillit skapa. Men det er ikkje vanskeleg å forstå at ein står overfor vanskelege val når freden er trua. Verden er svært kompleks. Men vegen til fred går gjennom dialog og ikkje krig.

Frans av Assisis bøn er for meg ein viktig inspirasjon inn i fredsarbeidet:

*Herre, gjer meg til ein reiskap for din fred.
Hjelp meg å spreia kjærleik der hatet herskar,
tru der tvil råder; håp der det er angst og naud.
Hjelp meg å få koma med tilgjeving der det er gjort urett,
å skapa forsoning der det er strid,
å spreia lys der det er mørke,
å gje glede der sorg tyngjer.
Meister, hjelp meg å søkja ikkje så mykje å bli trøysta som å trøysta,
ikkje så mykje å bli forstått som å forstå,
ikkje så mykje å bli elska som å elska.
For det er ved å gje at vi får,
ved å tilgje at vi blir tilgjevne,
ved å missa vårt liv at vi finn det.
Det er ved å døy at vi står opp til æveleg liv.*

«Brev til Biden»

Naivt/barnsleg brev med spørsmål om kva presidenten skal med alle våpna

• *Ingegerd Austbø*

Herr president!

Forgjengaren din sa at han ville gjera Amerika «great again», og du vil vel også at Amerika skal vera «great». Men det er litt uklart for meg kva det betyr. Du er jo president i verdas mektigaste land, økonomisk og militært, så då er vel USA alt «great» eller? (Eg har høyrte at militæret ditt er like stort som dei neste sju på lista til saman.)

Kanskje du meiner noko anna med «great»? Kanskje du vil at det skal verta eit flott, godt og trygt land å bu i for alle, og at du derfor vil hjelpa alle dei som er fattige og har det vanskeleg. Dette er ein fin og sympatisk tanke. Men då er det vanskeleg å forstå kvifor du vil satsa så mykje meir på militæret. Dei fattige vil ikkje ha noko nytte av det. Dei treng ikkje våpen, men jobb, hus, skule og medisinsk hjelp viss dei blir sjuke.

Det er vanskeleg å forstå tankane dine. Kva skal du bruka alle våpna til? USA og NATO har alt brukt store mengder våpen i ulike land, som t.d. Irak, Afghanistan og Libya. Men dette har ikkje vore særleg vellykka. Rett nok enda det med døden for leiarane i Irak og Libya, og det var kanskje det viktigaste for USA? Men har du tenkt på at desse landa i dag er kaotiske, med øydelagde hus og sjukehus, svært mange døde og

såra, og mange fortvila menneske er blitt flyktningar, - som ingen vil ta imot. Mange unge har lite håp for framtida; dei blir sinte og hemngjerrige. Somme blir ekstreme og driv med terror, mest i eigne land, men også i Europa. Då blir det «krig mot terror», men er ikkje krig også ei form for terror?

Nå sender du mengder av våpen til dei stakkars redde ukrainarane. Skal du erstatta desse med nye våpen på lageret ditt? Kan du ikkje heller prøva å snakka med Putin, prøva å forstå han? Kanskje han også er redd. Er det derfor han oppfører seg så forferdeleg mot Ukraina? Han blir vel ikkje «snillare» av å få kjeft.

Som sagt, det er vanskeleg å forstå at enda fleire våpen kan gjera Amerika «great again» - og resten av verda trygg. Kan du vera så snill å forklara dette? Har du kanskje hatt besøk på ditt ovale kontor av dei som lagar våpen? Dei er vel dei einaste som har nytte av alle våpna, og dei ser kanskje ikkje alle dei som blir ramma av bombing og skyting! Inviterer du også andre inn på kontoret? Eg tenkjer t.d. på folk som heller vil bruka pengane til skular og sjukehus, eller dei som ser at våpna og alt det andre militærutstyret ikkje er bra for naturen. Har du tenkt på at kloke meklarar kan vera til hjelp når du kjem i konflikt med nokon? Det ser ut til at krig bare har ført til lidning i staden for å løysa problem. Fredelege løysingar av konflikter er dessutan det billegaste; våpen og krig er jo svært dyrt!

Mvh. bekymra sivilist.

Oversikt over vårens aktiviteter i Sandnes avdeling av IKFF

• *Gro Eriksen*

Dei siste åra har me hatt stor glede over samarbeidet med byen sitt bibliotek. Dette er og ein tradisjon Sandnesavdelinga hadde då organisasjonen var nokså ny her, på 50- og 60-talet. Biblioteket har og blitt flinkare til å ha opne møter med samfunnstema og arrangement som litteraturdagar.

Vår opprinnelege plan var å ha Inge Eidsvåg til å snakke om verda etter krigen i Ukraina. Men grunna sjukdom, måtte det gå ut. I staden fekk me tak i professor Erik Sølvberg frå Stryn. Hans tema var «Hva vil Putin med Russland?», som var ei framstilling av kva politikarar hadde sagt og gjort frå 90-talet og fram til i dag. Se anna innlegg om dette.

I tillegg til dette opne møtet, har me hatt utstillinga «Fredspraganda» hengande i biblioteket sin inngang. Utstillinga har blitt sett av alle som har tenkt seg til biblioteket, og kanskje av fleire som skal til kulturhuset sine arrangement. Utstillinga blei presentert av Hilde Solberg, som har vore kurator, 15. mars. Av ulike grunnar var det heller få som kom 15. mars, og kontakten med dei to videregående skulane me inviterte, hadde ikkje tid denne gongen. Me hadde god kontakt med Sandnes vgs og Vågen vgs i oktober då me viste «Mannen som reddet verden», men me håpar elevane har vore der på eiga hand. Utstillinga blei tatt ned 28. april.

Medlemsmøte har me hatt i januar, årsmøte i april/mai og sommarmøte i juni. Det siste prøver me å ha ute i Rogaland Arboret, men det vil vera avhengig av veret. Innhaldet i desse møta vil vera orientering om sakene i andre avdelingar, styret sine oppgåver og planar, og rom for «dette er eg opptatt av». Mange har få personar dei kan dela tankane sine med om samfunnet me lever i. Ein blir ikkje særleg populær av å ta det

opp i familiemiddagar eller i selskapslivet, men det er svært viktig for samfunnsengasjerte menneske. For mange er IKFF kanskje den einaste staden ein trygt kan dela dei, særleg no som Noreg meir eller mindre er involvert i ein krig.

Sidan det er ein del nye medlemmer i Sandnes, har me tenkt at boka til Johanne Skog Gripsrud, «Fredsarbeid og fredsarbeidere», kan vera ein god start på temaet «Kva er fredsarbeid?». Boka kom i 1985, ho er ikkje lang og er bygd opp med spørsmål etter nokre avsnitt. Me har ein rest i avdelinga og sel henne til kr. 50. Mai-møtet har fått «lekse». Og så skal me planleggja feiringa av 75-årsjubileet vårt!

En barnehage/SFO i Guatemala

Et prosjekt drevet av et medlem i IKFF, Sandnes

• Margot Bratteteig

Guatemala er et krigstraumatisert land. I 1996 ble en 36 års borgerkrig avsluttet med en fredsavtale framforhandlet av FN, der blant andre Norge hadde en aktiv rolle. Krigshandlingene er avsluttet, men landet er styrt av den samme hvite eliten som før. Regimet er gjennomkorrupt, landets nasjonalbudsjett er narkotikabasert, da landet er i transportkorridoren mellom produksjon i Sør-Amerika og markedet i USA. Urbefolkningen, Mayaindianere som utgjør ca 42 % av befolkningen, er undertrykt og blir holdt nede i analfabetisme og fattigdom. Vold og kriminalitet er et stort problem.

Her kom jeg og min mann i 1998 i kontakt med en barnehage/SFO i en liten fattig landsby utenfor Quetzaltenango. Det er landets nest største by, beliggende i høylandet der befolkningen stort sett er Maya. Barnehagen er en del av et større prosjekt som driver utvikling blant Mayafolket i troen på at veien til fred og et bedre samfunn går gjennom ernærte og utdannede barn.

Det er rundt 30 barn fra 2 år til tenåringsalder som kommer daglig. Der får de næringsrik mat, de får omsorg og kjærlighet, de får leke og lære, og utvikle seg i trygge omgivelser. De som går på skolen kommer til lunsj og er der ut dagen. De får kvalifisert leksehjelp, og i tillegg lærer de mye som det ikke undervises om på skolen.

Familiene blir fulgt opp av prosjektet. Spesielt mødrene får undervisning i ernæring, grønnsakdyrking, hygiene med mer. Fedrene blir også inkludert. Både ungene og foreldrene får helsehjelp av leger og sykepleiere. Underernærte barn får spesiell hjelp og oppfølging til de er kommet på normalnivå i høyde- og vekt. Ungdommene får aktiviteter tilpasset dem for at de skal ønske å komme dit. De er nemlig høyaktuelle for å bli rekruttert til kriminelle gjenger så snart de er ferdige med skolen og er arbeidsledige. Og det er dessverre mange fra Sentralamerika som drar nordover for å prøve lykken i USA.

Nå som dette prosjektet har eksistert i en del år, er det flere som har tatt videregående utdanning og kommer tilbake som lærere, sykepleiere, regnskapsførere m.m. og ønsker å jobbe der for å gi noe tilbake i

Margot og Richard Conrad

takknemlighet for det de har fått. Vi ser at dette arbeidet nytter. Det er et lokalt drevet og styrt prosjekt, vår rolle i dette er å bidra med innsamlede midler. Det ble opprettet en stiftelse kalt Todos Juntos (som betyr *alle sammen*, mao hvis alle bidrar litt, så kan vi oppnå mye).

Stiftelsen har et styre bestående av tidligere frivillige medhjelpere som har returnert til USA. De sluser pengene som vi samler inn og kontrollerer at de blir brukt rettmessig, de skriver årsrapporter og er faglig støtte for den daglige prosjektledelsen.

Vårt lille bidrag som vi har samlet inn fra venner og bekjente, og ikke minst fra Ganddal skole som har gitt sin «omvendte julepresang» hvert år til dette prosjektet, har utgjort over halvparten av driftsbudsjettet hvert år i disse vel 20 årene. Det er utviklings- og fredsarbeid i praksis. Omsorg, trygghet, ernæring og utdanning er alle nødvendige faktorer for å løfte folk ut av fattigdom, vold og krig.

Jeg vil avslutte med en linje fra Nordahl Griegs *Til ungdommen*: «Skaper vi menneskeverd, skaper vi fred.»

Hvis noen ønsker å bidra økonomisk til barnehjemmet /SFO, så kan bidrag settes inn på konto 6225 12 91859.

IKFF i Trondheim er på vei til å springe ut

Bildet viser fra venstre til høyre:
Berit Rusten, IKFF Trondheim, Ole August Iversen, Nei til atomvåpens studentlag og innleder, Susanne Urban, IKFF Bergen, Hardangerakademiet og innleder, Marianne Johnsen, IKFF Trondheim og ansvarlig for dokumentasjon av Galtungmøtet og Rigmor Bjerche, IKFF Trondheim og møteleder.

• Berit Rusten

I begynnelsen av mai 2023 har vi allerede gjort mye.

Fredsplakatutstillingen som Hilde Solberg har utviklet og hatt ansvar for, har hengt på Feministhuset i Trondheim hele januar måned. Den ble avsluttet med en finissage, der Hilde Solberg innledet, og Panter tanter Produksjoner UR fremførte en sang mot atombomber (opprinnelig fra 1962/63).

Vi har gjennomført en studiesirkel, med en engere krets, men med mye refleksjoner og lærdommer i bagasjen. Dette vil vi skrive mer om i *Fred og Frihet* som kommer i september.

Vi har deltatt med to delegater på vårt første landsmøte i IKFF. I etterkant oppsummer vi: Imponert! Inspirert! Ivrig! ... som stikkord for hva vi fikk med oss.

Vi har akkurat gjennomført et åpent møte om «Galtungs metode», med Susanne Urban, som har skrevet bok om akkurat det temaet. Stappfullt. Og jeg tror vi fikk et lite tilsig av nye medlemmer i etterkant.

Å stikke hodet sånn frem og insistere på FRED, får nett-trollene frem. Noen nett-troll var brennende hatske og beskyldte Galtung for antisemittisme.

1. mai har vi fått til et FREDsarrangement i samarbeid med NKP, Rødt og LO i Trondheim. Uansett hvor mange som kommer, er vi stolte over å stå i spissen for at FREDs perspektivet løftes opp her i provinsen.

Vi har mange baller i luften:

- Et nytt stunt er at vi plasserer små skulpturer som formidler FREDsbudskap ut i byrommet i Trondheim.
- FRED i skolen på småtrinnet.
- En ny studiesirkel.

- Møte om atomkraftverk
- Møte om boka som tar for seg militærnekternes historie
- Tekst og FRED, et månedlig tilbud, som blir et forsøksprosjekt der leder Berit Rusten prøver ut en nyvervet kompetanse på metoden «Shared Reading»
- Kinokvelder, inspirert av IKFF i Bergen.

Vi er opptatt av at medlemmene tar ansvar for prosjekter de brenner for. Vi har blant annet kunstnere med som ønsker å utvikle noe på nye FREDsplakater. Et medlem ønsker å få FREDEN inn på Falstadsentret. Se: <https://falstadsenteret.no/> Og personlig ruger jeg på ideen om et POPUP-FREDsdepartement sentralt i Oslo - kanskje høsten 2024 eller våren 2025.

Vi er ikke så mange, hverken i Trondheim eller på landsbasis. Men vi summer og skaper og synger ut at FREDsarbeidet MÅ til - på alle plan.

En video fra Galtungmøtet, tatt av Marianne Johnsen, ligger på IKFF Trondheims facebookside; <https://www.facebook.com/ikfftrondheim>

PS: IKFF i Trondheim gleder seg til å ta ansvar for neste nummer av *Fred og Frihet*, som kommer i september. De håper alle avdelingene sender inn litt stoff om hva de har drevet med og tenker å gjøre resten av 2023, og ønsker også små artikler om tema dere brenner for. Send beskjed om dere kommer med innlegg innen 1. august, og eventuelle ferdigskrevne innlegg kan leveres inn til Berit Rusten fram til 31. august.

Rapport fra IKFF, avdeling Innlandet

Åpent møte om ATOMKRAFT OG ATOMVÅPEN i avdeling Innlandet

• *Inger Karin Røe Ødegård*

IKFF, avd. Innlandet arrangerte i etterkant av årsmøtet 21. mars et åpent møte med tema *Atomkraft og atomvåpen*. IKFFs holdning – NEI til både atomkraft og atomvåpen ble tydelig vektlagt. Atomkraft og atomvåpen er som siamesiske tvillinger, det er nær sammenheng mellom dem. Det betyr at også sivile atomkraftverk kan ha militære formål. Det logiske er derfor å si nei til både atomkraft og atomvåpen.

I trivelige lokaler som leies av Frivilligsentralen, møtte 25 interesserte deltakere opp, noen fra politiske partier, noen fra frivillige organisasjoner og andre med personlig interesse for temaet.

Møtet ble innledet med filmen *Kan atomkraft redde klimaet/ miljøet* der fysiker Eva Fidjestøl blir intervjuet av Audgunn Oltedal.

I etterkant av filmen presenterte Torill Heilevang fra avd. Innlandet, innhold og bakgrunn for brosjyren hun har produsert med tittel *Kan atomkraft redde verden?*

Etter de innledende presentasjonene, kommenterte og diskuterte forsamlingen temaet med varierte oppfatninger og innfallsvinkler. Diskusjonen dannet grunnlag for avdelingens idé om å starte studiearbeid med dette temaet før sommerferien. Det er behov for både å utvide og utvikle ny kunnskap på dette omfattende temaområdet.

Både medlemmer og andre vil bli invitert til å delta i studiearbeidet.

Vårens aktiviteter i Stavangeravdelingen

• *Hilde Solberg*

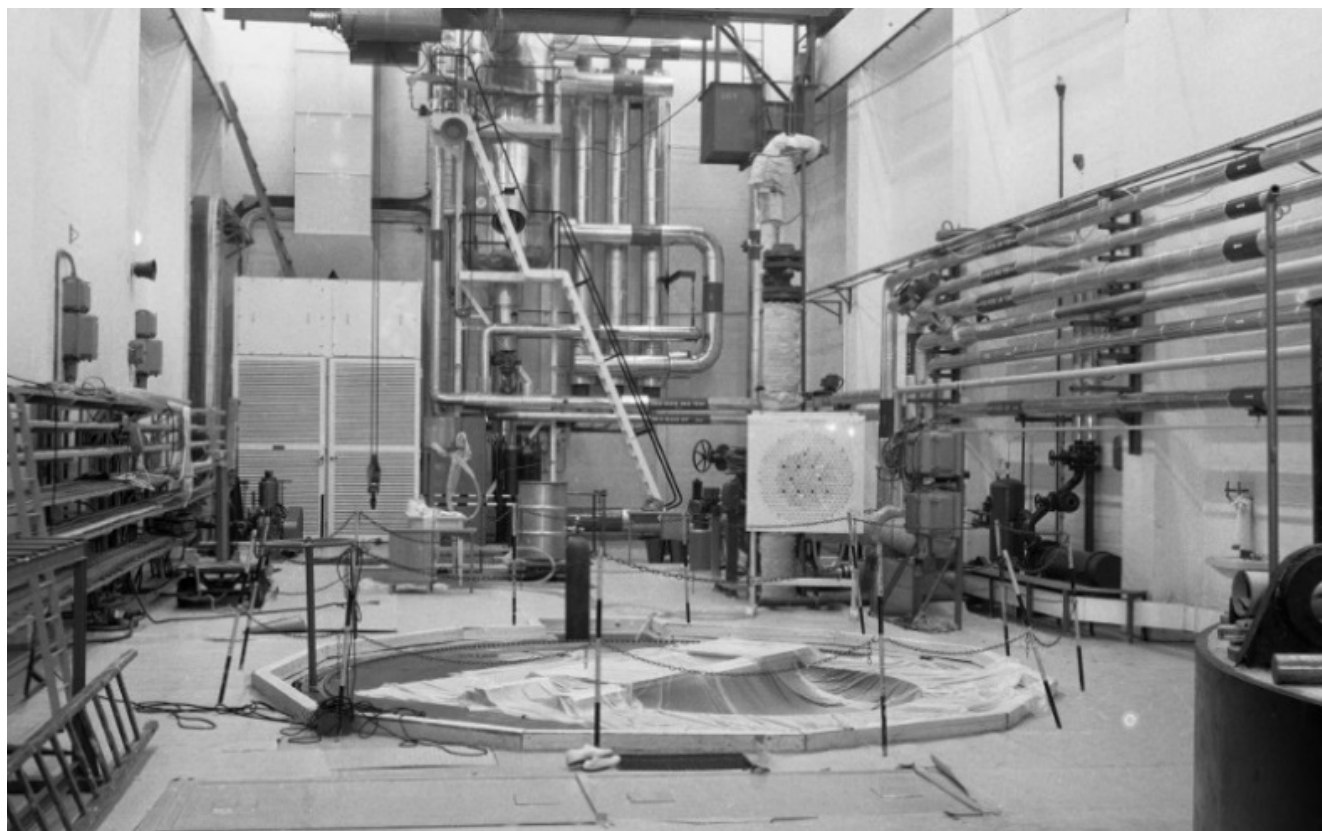
Stavangeravdelingen har hatt god aktivitet denne våren. Avdelingens vandreutstilling «Fredspropaganda» ble vist i Trondheim i januar, og i Sandnes i mars. Avdelingens leder Hilde Solberg var på besøk med foredrag begge stedene. Det er delt ut nærmere 1000 eks. av utstillingskatalogen, og trykking av et nytt opplag er planlagt. Utstillingen er nå klar til å fortsette vandringen.

Den 8. januar deltok vi i markeringen av Yemanedagen med RIA som hovedarrangør: Vi var en av 11 organisasjoner som støttet markeringen. Årets program var svært bra med tale, appeller, samtale og musikkinnslag av SJOKK sosialistisk kor. Vi deltok både i planleggingen og gjennomføringen av årets 8. mars arrangement i Stavanger.

En av avdelingens hovedsaker i 2023 er FNs atomvåpenforbud. Vi jobber med ICAN Cities Appeal. Situasjonen er ganske positiv. Årsmøtet i Stavanger Arbeiderparti og LO har vedtatt støtte. Rødt, SV, MDG, Senterpartiet, KRF og Venstre støtter atomvåpenforbudet i sine partiprogram. Årets 1. mai tog hadde signering av atomvåpenforbudet på en parole. Vårt mål er at Stavanger skal støtte FN-traktaten som forbyr atomvåpen, og i 2023 bli en av mange byer i verden som signerer ICANs Cities Appeal.

Stavangeravdelingen prioriterer samarbeid med ulike organisasjoner for å styrke fredsbevegelsen. I januar var vi blant annet invitert til Sorooptimistene for å orientere om IKFF og som frivillig organisasjon har vi også hatt møter med offentlige institusjoner.

Rapport fra Oslo-Viken IKFF

Møte på Litteraturhuset 26. januar 2023, Norge som atommakt?

• Elisabeth Koren

Innledninger ved Lars Borgersrud: Da Norge ville bli atommakt og det norske atomvåpenprosjektet, Ole Reistad: Argumenter for og mot kjernekraft i framtidens Norge, og Nils Bøhmer: Arbeidet med opprydding etter atomvirksomheten i Norge

I dag kan det se ut som det er stigende interesse for atomkraft i Norge. For å vite om dette er en fornuftig vei framover kan det være nyttig å kaste et blikk tilbake på den atomhistorien Norge faktisk har hatt i nær fortid.

Kort tid etter avslutningen av andre verdenskrig etablerte Norge et eget atomprosjekt. Et slikt prosjekt kom i gang med fire atomreaktorer og et separasjonsanlegg for plutonium. Med sin bok

Da Norge ville bli atommakt viser historiker Lars Borgersrud bakgrunnen og utviklingen av prosjektet. I 1964 hadde man nådd en kapasitet til å produsere flere bomber av plutonium i året, hvis de politiske myndighetene ga grønt lys. Det skjedde aldri. Ikke minst på grunn av voksende atommotstand og amerikanske kontrolltiltak. Det følger mange utfordringer med en kjernefysisk energiproduksjon. Kjernefysikeren Ole Reistad fra Institutt for energiteknikk (IFE), med bakgrunn som reaktorsjef, advarte mot å undervurdere hvor tidkrevende, dyrt og risikabelt en slik etablering vil være for et land med en marginal kjernefysisk kompetanse. Kjernefysiker Nils Bøhmer fra Norsk nukleær dekommisjonering (NND) vil orienterte om de formidable problemene man står overfor og hvordan dette arbeidet utvikler seg.

Arrangert av IKFF i samarbeid med Nei til atomvåpen, Bellona, Natur og Ungdom og Naturvernforbundet.

HVA ER FRAMTIDSUTSIKTENE FOR FRED I UKRAINA?

FREDSBEVEGELSEN PÅ NESODDEN INVITERER TIL
EN PRAT OM HVA SOM MÅ TIL FOR Å FÅ SLUTT PÅ
KRIGSHANDLINGENE.

NESODDEN BIBLIOTEK, 12. APRIL KL. 18.
FRI INNGANG!

FOTO: OLE BERG-RUSTEN/NTB

TORMOD HEIER ER PROFESSOR VED FORSVARETS
HØGSKOLE. FREDSBEVEGELSEN PÅ NESODDEN ER EN
ARENA FOR ALLE SOM VIL JOBBE FOR FRED.

Møte på Nesodden med Tormod Heier 26. mars 2023

• *Torhild Hellstrøm*

Fredsbevegelsen på Nesodden arrangerte et åpent møte 12. april med tema «Fremtidsutsiktene for fred i Ukraina» med innleder Tormod Heier, professor ved Forsvarets høyskole. Møtet var et samarbeid med IKFF, Natur og ungdom og biblioteket på Nesodden.

Temaet samlet i overkant av 50 deltakere og mange deltok i debatten som fulgte. Vi vil følge opp temaet videre i forhold til utviklingen av krigshandlingene og avtalte et nytt møte med Heier til høsten.

Filmkveld på Majorstua bibliotek 3. mai 2023

• *Ingrid Kviberg*

IKFF Oslo-Viken viste filmen «Quo Vadis, Aida?» Filmens handling foregår i en flyktingleir i Bosnia i 1995. Den gir en intens skildring av motet, kjærligheten og viljestyrken til en kvinne i en krig styrt av menn. Regissør Jasmila Žbanić har dedikert filmen til kvinnene i Srebrenica og deres 8372 falne sønner, fedre, ektemenn, brødre, fettere, naboer.

Sandnes IKFF 75 år

• *Ellen Sværi og Gro Eriksen*

Oppvekst i «fredens ånd»

For oss to startet IKFF i Sandnes med en svært engasjert mor! Vi er søstre og har vokst opp i «fredens ånd», gjennom Johanne Skog Gripsrud. Hennes opprør mot historiens glorifiserte beretninger om krigsherrer begynte allerede da hun gikk på folkeskolen! Da hun som ung mor hadde gjennomlevd 2. verdenskrig, bestemte hun seg for å bruke livet sitt på å arbeide for fred, mot opprustning og krig. Det gjorde hun i nærmere 70 år! Den siste artikkel hadde hun i lokalavisa noen få uker før hun døde, nær 100 år gammel!

Som for Stavangeravdelingen, var det Lilly Hertel Aas som introduserte IKFF i Sandnes. Hun ble i 1947 invitert til et møte for å snakke om fredsarbeid. 30-40 personer var til stede, og en av dem var Johanne Lea. Foredraget gjorde så sterkt inntrykk at IKFF hadde sitt konstituerende møte allerede i desember 1947. «Sandnes og Høyland avd. av Internasjonal Kvinneliga for Fred og Frihet». Johanne Lea ble valgt til «formann», noe hun var i 8 år. Men medlem og fredsarbeider var hun hele livet. Johanne ble en kjent politiker i Sandnes, den første kvinnen i formannskapet og den første kvinnen som holdt 17. maitale. Ingeborg Joa, Ingrid Haugseng, Marit Thorkildsen og Kristine Høyland, var også med i det første styret.

Studier og kultur

Det var bare få av disse kvinnene som hadde jobb utenfor huset, men de fikk beskjed allerede på første landsmøte om at entusiasme ikke var nok, de måtte skaffe seg kunnskap! Så studier ble en vanlig del av fredsarbeidet. Mor var på denne tida sydame, men vi husker godt «lesepausene» hennes med bøkene «Veien til Freden», «Verdens store religioner» og filosofibøker. Lars Broch på biblioteket og rektor Olden, Kvekerleder i Stavanger, var inspiratorer og hjelpere.

Kultur var viktig på alle medlemsmøter, voldsbølgen måtte møtes med fredskultur. Marit Thorkildsen var lokal pianist. Hun sørget for allsang, en naturlig del

av samværet for generasjonen som kunne sangboka fra folkeskolen utenat, og at Ellen fikk sine første solistoppgaver. Nordahl Griegs dikt «Til ungdommen» ble vi tidlig kjent med, og salg av IKFFs fredsblomster var en innsats også vi ungene kunne gjøre.

Medlemsnedgang og flyktinghjelp

IKFF i Sandnes hadde i 1948 over 100 medlemmer, men så ble Atlanterhavspakten, NATO, presentert. Skulle Norge melde seg inn eller ikke? Engasjementet mot NATO var stort i IKFF, men mange var også for. «Det var ikke militærallianser som skulle redde verden fra krig, men FN!» husker jeg mor sa. De samlet inn underskrifter, og fikk mange, men så snudde AP, og underskriverne ble «tapere». Da de enda kom på trykk i kommunistenes avis, ble det for mye for mange, og medlemstallet sank til 25! Kommuniststemplet og mistenkeliggjøringen gjorde at debatt om dette, - og fredsarbeid, ble vanskelig. (En tid som ligner på vår tid!)

En historie som illustrerer dette er et lensmannsbesøk på medlemsmøte 2/4 -1949: IKFF hadde basar til inntekt for Nærlandsheimen (Institusjon for psykisk syke), og en beskjemmet lensmann dukket opp. Han hadde fått beskjed om å «overvåke» tilstelningen!

På 50-tallet samarbeidet IKFF i Rogaland med «Redd barna» om krisehjelp til krigsrammede barn. Sommeren 1954 hadde vi Ingeborg fra Østerrike i vår familie i 3 måneder. Rakel Lapins familie hadde også ei jente. For oss barna var det kjekt å få flere søsken, og begge familiene gjorde mange kjekke ting sammen. Men vi måtte dele mye av mors omsorg med dem, de trengte trygghet og varme. Da de dro tilbake, rundere og med flere klær i kofferten, var det stor sorg. Men brevskrivning, og et gjenbesøk i -95 viste at det hadde vært til glede og hjelp!

Da Gro ble pensjonist på 2000-tallet, var frivillig arbeid med flyktinger igjen på arbeidsplanen vår. Hun og flere venner og kolleger engasjerte seg i kommunens flyktingetilbud til kvinner; «Kvinnegruppa». Det gav oss muligheten til å lage kulturkveld med asylmottaket i byen, vi fikk fire nye medlemmer og kunnskap om Hamid Amiri (AP) sitt kvinneprosjekt i hjembyen, Kabul. «Hva skjer når flyktinger opplever for mye» ved psykiater Jone

Vi kastet oss over filosofien. Rektor O.F. Olden var leder i studeringen i omlag 10 år. Bildet er tatt i 1956. Fra v. Gerd Hove Nesse, Johanne Lea, Marit Thorkildsen, Ingrid Klausen, Gudrun Løyning, Rakel Lapin, Johanne Thorkildsen Skog Gripsrud, rektor O.F. Olden og Ingeborg Olden (det lille bildet).

Schanche Olsen i 2019 var et særdeles vellykka åpent møte. I 2017 var 8. mars-markeringen tilbake i Sandnes. IKFF var, og er, selvsagt med i arrangementskomiteen. Her sørger vi for at fredsperspektivet og flyktninger er på programmet.

Vold i media

På slutten av 50-tallet vokste medlemstallet igjen, og aktivitetene økte. Rakel Lapin og Johanne Skog Gripsrud reiste til sin første verdenskongress i Stockholm. Mors begeistring og fortellerglede var stor da hun kom hjem, og det førte til at Ellen, nybakt mor, nå meldte seg inn i IKFF.

Samarbeidet med biblioteket, studiesammenda, Sandnes Folkeakademi og Kvekerne førte til mange åpne møter og seminarer. Sigurd Evensmos bok «Vold i filmene» var til inspirasjon for både studiering og flere seminarer. I tillegg til Evensmo deltok Johanne Reutz Gjermoe og Rogaland teaters Sverre Bentzen. «Nye verdinormer» og vold i teaterformidling var temaet som ble fulgt opp flere ganger på 1970-tallet.

Kamp mot atomvåpen og fredsarbeid i skolen

60-tallet var preget av arbeidet mot atomvåpen på norsk jord, og både presse og TV ble brukt. 223 000 underskrifter ble samlet inn i Norge, og i 1963 ble det undertegnet en prøvestansavtale i Moskva, mot sprengning i atmosfære og i havet. Men under jorda kunne de fortsette ...!

På 70-tallet kom en ny generasjon kvinner inn i IKFF. FN's kvinneår 1975 med «Likestilling – Utvikling – Fred» som motto, engasjerte mange! De var kvinneaktivister, og ville ha kjønnsnøytrale ord, så «formann» ble leder, også i IKFF. Johanne Lea var nå «formann» i det kommunale kvinneutvalget. Hun inviterte til samarbeid og seminar med kvinneårets motto som tittel. Sammen med IKFF var Rogaland Studiesammend og Universitetet i Bergen medarrangører. Seminaret gikk over 4 kvelder og hadde 110 deltakere. Det var særlig UNESCOs rekommandasjonen om fredsundervisning i skolen fra 1974 (Ingrid Eide); «Opplæring til mellomfolkelig forståelse og spørsmål knyttet til menneskerettighetene» som engasjerte de mange lærerne som var på seminaret, bl.a Gro. Hun var nettopp kommet tilbake til fødebyen, og hadde bare vært medlem «på papiret». Som feminist ble hun nå aktiv og ganske fort styremedlem. 3 andre fra samme ungdomsskole meldte seg inn, nå skulle fredsarbeid i skolen prøves ut! Men det krevdes fantasi og egenproduserte opplegg. I jubileumsåret 2015, hadde vi vårt siste fredsopplegg i grunnskolen. Marta D. Sagland Lea underviste 400 barn med fredelig konfliktløsning, og endte opp med stor utstilling i Sandnes bibliotek. Tone Ravnaas hadde ansvar for et åpent møte med Johan Galtung for studenter på Den Sosialpedagogiske Høyskolen.

Skolene var også målet for syngespillet «Sangen om fred». Det vakte stor oppsikt blant rektorer med militær bakgrunn («for mye om fred»), særlig

da FN-sambandets plakater viste hva en kunne dekke av basisbehov for bare ett bombefly! Det var rikskonsertene som fikk kritikken, «de skulle presentere musikk, og ikke politikk!»

«Fredstanken i lyrikk og musikk» ble laget av Johanne Skog Gripsrud og Marit Thorkildsen i 1977. Lokale musikere, blant annet Ellen Sværi, framførte det på kulturtilstelninger og for skoler i mange år. Siste gang ved Rogaland Fredsgruppe framførte den var i 2015, på 100-årsjubileet i Sandnes. Da var tre av de originale medlemmene fremdeles med.

Sammen med fredsarbeid i skolene, var arbeidet mot atomvåpen og lesesirkelene om våre formødre i IKFF, de viktigste sakene. Av inspirerende opplevelser må nevnes Johanne Lea og mors reise med «fredsflyet» til London i 1976. Betty Williams og Mairead Corrigan hadde etablert en ny fredsbevegelse i Nord-Irland: «Peace People». De to fra Sandnes som opplevde overraskelsen av Folkets Fredspris fra Norge, følte at fredsarbeidet hadde fått en ny giv! Året etter fikk de to irske damene Nobels Fredspris!

Fredsmarsjenes tid

80-tallet er fredsmarsjenes ti-år i Rogaland. Sammen med Stavanger avd. av IKFF og flere organisasjoner som Jæren Kvinneforum, Kristensosialistene, Kvekerne, Nei til Atomvåpen, Lærere for fred, LO og Den norske fredskomite avd. Sør-Rogaland, laget de et nytt samarbeidsforum: Rogaland Fredsmarsj. Samtidig som den store fredsmarsjen til Paris pågikk i

1981, stilte flere tusen opp til den lokale fredsmarsjen i Sandnes og Stavanger. Rakel Lapin var blant de mange som kom seg til Paris, til Minsk og til Washington i årene som fulgte!

Men marsjene i Rogaland ble organisert fram til 90-tallet. Opplevelser før, under og etter marsjen var viktige bidrag av «fredskultur»! Forskere, stortingsrepresentanter og kulturpersonligheter, både lokale og landskjente bidro til å gjøre marsjene vellykket og velkjente for hele Rogaland. Resultatet av dette ble «Rogaland Fredsfond». For å øke fondet til 200.000, broderte og sydde Rakel Lapin en Jærdrakt, og lokale kunstnere bidro med bilder, til en utlodning. Det første stipendet ble delt ut i 1992, og det siste i 2010. Etter hvert har de lave rentene ført til at det ble lite å dele ut, og utgiftene til revisor og Brønnøysund stjal av selve fondet. Det førte til at fondet ble oppløst nå i 2023.

Fredsdepartement?

WILPF/IKFFs arbeidsprogram har siden oppstart vært knyttet til at konflikter skal løses med fredelige midler. Arbeidet i skolen har gitt avdelingen vår gode muligheter til å nå barn og unge. Elevene fikk prøve seg på konfliktløsning, de skrev leserbrev og dikt og hadde aksjoner mot krigsleketøy i lokale butikker. Og som formødrene våre i WILPF sier, er vi enige i at fred kan læres. Men det gikk nesten 10 år etter 1974 før fredsarbeid kom inn i skolens læreplaner. Med få hjelpemidler krevdes det entusiasme og

innsats for å spre fredskultur. Avdelingen vår ble derfor opptatt av offentlig innsats for fredsopplæring, et «Fredsdepartement». Dette var tema i studiering flere ganger, bl. a i 2008 sammen med Stavangeravdelingen. Den gangen ble det avsluttet med konferanse på universitet i 2009, og vi fikk det siste Fredsfondstipendet som ble utdelt fra Rogaland Fredsfond.

Noe som er nytt på 1990-tallet, er fokus på miljø og sammenhengen mellom militarisme, miljø og utvikling. Det kom også med i handlingsplanene her lokalt. IKFF-kvinnenes temahefte om vann som årsak til konflikter, og «Kvinneblikk på atomenergi» ble til studieringer og åpne møter med noen av forfatterne. (Karin Aanes og Eva Fidjestøl). Anne Kari Aas Eielsen orienterte oss om «Ung Agenda», FNs internasjonale miljøkonferanse for barn i Stavanger og i Japan. Og FN-sambandets leder gjennom mange år, Øyvind Gjerde, var ofte på besøk for å orientere om FNs fokus på bærekraft.

Undersøkelser om politikeres mening om sikkerhet, innkjøp av jagerfly og fredsdepartement prøvde vi ut i 2017. Det var ikke alle som svarte, og få av de lokale politikerne hadde noen særlig mening om dette. Lettere var det med konferanse i ungdomsklubben med ungdomsrepresentantene. De hadde sine tanker, og lokalavisa gav oss plass. Ingeborg Breines hadde også et åpent møte med skoleungdom på FN-dagen: «Til ungdommen», og hun traff dem hjemme!

Samarbeidet med Steinar Eraker fra «Stopp NATO» førte til interessante lesesirkler: «Storpolitiske veivalg» av Aslak Storaker, «Spionbasen» av Bård Wormdal og åpent møte med Dag Hoel på biblioteket: «Norge som fredsnasjon og våpenprodusent». Og siden har det ført til aksjoner mot militærøvelsen «Trident Juncture» i 2018 og mot NATO-base på Sola i 2021. Samarbeidet med biblioteket har tatt seg opp de siste årene. Det er en gammel tradisjon for avdelingen vår, og bibliotekarene som arbeider der, er godt tilfreds med våre forslag til åpne møter. Vi samler samfunnsengasjerte mennesker til kunnskap og diskusjon.

De siste 20 årene har det stort sett vært Gro som har hatt lederansvar i avdelingen vår. Medlemstallet har krøpet opp fra 30 til 40, men de unge har blitt eldre, og de eldste er enten døde eller har blitt passive. De aktive er rundt 10 stk, men bare 5 vil delta i styret. Likevel har vi hatt en relativt høy aktivitetsgrad, men det «sliter» litt på oss som er gamle. Vi håper de noe

Det nåværende styret i Sandnes IKFF. Fra venstre: Edda Wangsholm, Gro Eriksen, Ellen Sværi, Ingegerd Austbø og Tale Simonsen.

ynge, nye medlemmene vil avlaste mer når de har fått litt erfaring. Vi er i alle fall blitt mer synlige i byen gjennom samarbeidet med Bestemødre for Fred. Vi har prøvd med fredskafe, og deltar på Arendalsuka.

Det er derfor inspirerende å møtes fysisk på Landsmøte! Da ser vi at vi ikke er aleine, og at relativt unge kvinner er medlemmer. Da tenker vi at ja, «jeg prøver å være aktiv et år til», og håper medlemsverving igjen skal engasjere flere til å tro at at fredsarbeid er en viktig samfunnsoppgave.

Fritt Ords pris 2023 til Julie Wilhelmsen

• Gro Standnes

Julie Wilhelmsen er statsviter og forsker ved Norsk utenrikspolitiske institutt, NUPI. 11. mai mottok hun Fritt Ords pris 2023.

Fred og Frihet gratulerer med en svært velfortjent anerkjennelse.

Etter Russlands invasjon i Ukraina har Julie Wilhelmsen vært utsatt for grove beskyldninger om å være en støttespiller for Putins side i Ukrainakrigen. Likevel har hun ufortrødent holdt på å spre informasjon og analyser av hvorfor Putins Russland har gått til krig mot Ukraina. Det er sjokkerende at mange tolker dette som en støtte til invasjonen.

Julie Wilhelmsen sier til universitetsavisa Khrono at hun er skremt av «den øredøvende enigheten som har vokst fram det siste året om at våpen er veien til fred i Ukraina».

Regjeringen varslar om arbeid for atomvåpnedrustning

• Gro Standnes

Regjeringen melder i en pressemelding 19. mai at «FNs ekspertgruppe for verifikasjon av kjernefysisk nedrustning har kommet til enighet om en rapport som skal framlegges for FNs medlemsland.»

I den forbindelse uttaler utenriksminister Anniken Huitfeldt at «Regjeringen er opptatt av å øke Norges innsats for atomnedrustning og få framgang i internasjonalt nedrustningsarbeid. Enighet om prinsipper for verifikasjon av nedrustning er ett viktig steg i riktig retning.»

Da er det naturlig å spørre hvorfor Regjeringen ikke like gjerne kan gå inn for å få godkjent FNs avtale om forbud mot atomvåpen! I januar 2023 var det 68 land som hadde sluttet seg til avtalen - blant annet Sverige.

Enighet i norskledet FN-ekspertgruppe om atomnedrustning

Nyheter | Dato: 19.05.2023

FNs ekspertgruppe for verifikasjon av kjernefysisk nedrustning har kommet til enighet om en rapport som skal framlegges for FNs medlemsland.

Forhandlingene i ekspertgruppen har vært ledet av norske Jørn Osmundsen. Foto: UD

Foto: Gro Finne

Oslo har besøk av verdens største krigsskip – drevet av atomreaktorer

• *Gro Standnes*

NTB og en rekke andre media melder at verdens største krigsskip, det atomdrevne og gigantiske hangarskipet Gerald R. Ford, la til kai i Oslo 24. mai. Direktoratet for strålevern og atomsikkerhet (DSA) ga konsesjon til oppankringen og vurderte anløpet «som trygt å gjennomføre ... forutsatt at prosedyrene følges slik de er beskrevet i søknaden fra Forsvarsdepartementet, og de vilkårene som er satt.»

Det er naturlig å spørre om hva som hadde skjedd med Østlandsbefolkningen hvis anløpet plutselig ble utrygt og livsfarlig, og det skjedde en ulykke - på grunn av brudd på prosedyrer og vilkår.

DSA-direktøren, Per Strand, beroliger med at «dersom en uønsket hendelse skulle skje, har vi en god atomberedskap i Norge.»

Jeg må innrømme at jeg ikke veit hvor jeg skal søke tilflukt hvis det inntreffer en større atomulykke, og jeg er absolutt ikke aleine. At befolkningen har kjennskap om og tilgang til tilfluktsrom er vel en nødvendig del av god atomberedskap, ville jeg tro?

NRK-debatten om verdens største krigsskip på besøk i Oslo

• *Gro Standnes*

Forsvarsminister Bjørn Arild Gram (SP) og stortingsrepresentant Christian Tybring-Gjedde (FrP) prøvde iherdig å mistenkeliggjøre å snakke bort argumentasjonen fra de to kvinnene fra Rødt, Mariette Lobo og Selma Flo-Munch under debatten på NRK torsdag 25. mai. Begge ga uttrykk for frykt for at skipet bar atomvåpen, og at skipets tilstedeværelse i Norge ville øke spenningen i Europa. De to topp-politikerne vil rett og slett ikke forstå at det går an å tro at USA bærer med seg atomvåpen når de er på Norgesbesøk - «for USA vet jo at norske myndigheter forbyr den type skipslast på norsk territorium.»

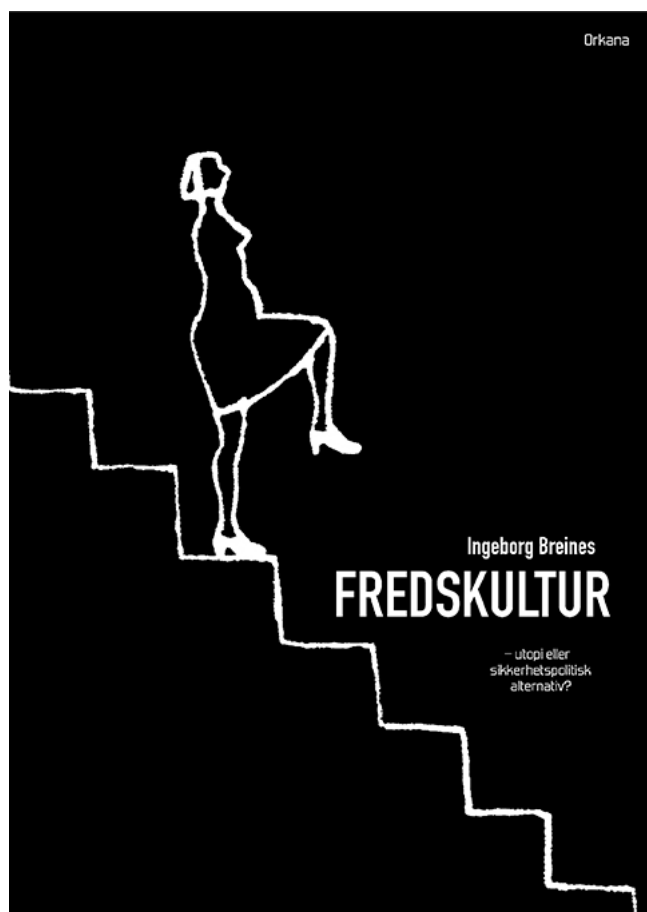
På et direkte spørsmål fra journalist Erling Borgen om han kunne garantere at skipet ikke bærer atomvåpen, svarte forsvarsministeren at han regnet det som «helt usannsynlig». Men han hadde ikke foretatt undersøkelser eller stilt direkte spørsmål til USA.

Orlogskaptein Tor Ivar Strømmen regnet det derimot som helt sannsynlig at hangarskipet bærer med seg atomvåpen når de er på tokt, for skipet er bygd for å bære atomvåpen. Det er ikke lett å ha tillit til politikere som har en så ekstrem snill-slem-tilnærming til utenrikspolitikk som Gram og Tybring-Gjedde.

Det øker dessverre ikke landets sikkerhet at et stort flertall på Stortinget og hele Regjeringen deler deres naive tillit til USA som frihetens og demokratiets store beskytter - uansett hva de foretar seg.

Etablering av Young WILPF – nettverk i Norge

Har du lyst til å være med på etableringen av et Young WILPF-nettverk i Norge? Et nasjonalt Young WILPF-nettverk vil gi muligheter for kvinner under 35 år til å bygge nettverk, organisere og fremme WILPFs mål. Det gir også muligheter til å delta i det spennende globale Young WILPF Network. Her vil du få kontakt med unge kvinner fra Asia-Stillehavet, Europa, Amerika, Afrika og Sør-Asia. Er dette interessant for deg? Ta eventuelt kontakt snarest, og senest innen utgangen av juni 2023, med Hilde Solberg; solberghilde@outlook.com

Nå er boka til Ingeborg Breines endelig kommet

Ingeborg Breines, IKFF-medlem og fredsaktivist i inn- og utland, har skrevet boka «Fredskultur». Den er utgitt på Orkana forlag og ble lansert 25. mai.

Alle som er opptatt av å spre et fredsbudskap i militarismens tidsalder, bør lese boka og bli inspirert! Bokanmeldelse kommer i Fred og Frihet nr. 3/23

Bestill boka her:

Bestill boken *Fredskultur. Utopi eller sikkerhetspolitisk alternativ?* fra forlagets hjemmeside og nettbutikk i dag:

www.orkana.no/produkt/fredskultur-utopi-eller-sikkerhetspolitisk-alternativ

Orkana
FORLAG

www.orkana.no
post@orkana.no

MEDLEMSKONTINGENT

Vi minner om kontingenten for 2023. De som fortsatt ikke har betalt for 2022, har også mulighet for det. Bare husk å oppgi hvilket år betalingen gjelder for. Kontingenten per år er 500 kroner eller 300 kroner, medlemmene velger selv. Studenter betaler 100 kroner. Vi setter stor pris på pengegaver. Gaver over 500 kroner kan trekkes fra skatten. Husk å oppgi hva innbetalingen gjelder. Pengene gir mulighet for aktiviteter og synliggjøring av IKFF. Kontonummeret er: WILPF Norge 1254 62 53048

LOKALAVDELINGER OG KONTAKTER

Bergen/Hordaland: Aase Møller-Hansen, epost: aasemh04@yahoo.com

Innlandet: Inger Karin Røe Ødegård, epost: roe.odegard@gmail.com

Oslo/Viken: Elisabeth Koren, epost: e-koren@online.no

Sandnes: Ingegerd Austbø, epost: ingegera@online.no

Stavanger: Hilde Solberg, epost: solberghilde@outlook.com

Trondheim: Berit Rusten, epost: beritrusten@gmail.com

BLI MEDLEM AV IKFF

Ønsker du å bli medlem, send oss ditt navn, postadresse og epostadresse på epost: ikff@ikff.no eller per brev til Majorstuveien 39, 0367 Oslo.

FRED OG FRIHET

Fred og Frihet utgis av WILPF Norge / Internasjonal kvinneliga for fred og frihet (IKFF)

Redaksjon for nr 2/2023

Elin Fossen, Ellen Elster, Yennie Bredin, Audgunn Oltedal, Gro Standnes. Lokalredaksjon i Sandnes: Ingegerd Austbø (redaksjonssekretær), Gro Eriksen, Ellen Sværi

Layout

Ida Nygaard

Korrektur

Mari Holmboe Ruge, Gro Standnes

Fred og Frihet er også å finne på våre nettsider www.ikff.no

Kontakt

Majorstuveien 39
0367 Oslo, Norge
ikff@ikff.no

Organisasjonsnummer

983 794 815

Kontonummer

WILPF Norge
1254 62 53048

